

บทที่ ๔
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญา
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

นายอริคม อินทุภูติ
ผู้พิพากษาอาวุโสศาลฎีกา
๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

ชุดที่ ๕

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๙๕ ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา โดยองค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ซึ่งได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินเก้าคนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยให้เลือกเป็นรายคดี

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

วิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2

มาตรา ๑๙๕ (วรรคสี่) คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้อุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายใน **สามสิบวัน**นับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

การวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาตามวรรคสี่ ให้ดำเนินการโดยองค์คณะของศาลฎีกาซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลฎีกาซึ่งไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน และได้รับคัดเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาจำนวนเก้าคน โดยให้เลือกเป็นรายคดี และเมื่อองค์คณะของศาลฎีกาดังกล่าวได้วินิจฉัยแล้ว ให้ถือว่าคำวินิจฉัยนั้นเป็นคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา

3

มาตรา ๑๙๕ (วรรคหก) ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่หรือไม่ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา

หลักเกณฑ์และวิธีการอุทธรณ์ตามวรรคสี่ และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ตามวรรคห้า ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

4

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑. คดีอาญา
๒. คดีร่ำรวยผิดปกติ
๓. คดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือยื่นเท็จ
๔. คดีคณะกรรมการป.ป.ช. กระทำความผิดเสียเอง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) (๓), ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคท้าย, ๒๓๖, ๒๓๗ และพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑) ถึง (๔), ๔๗

5

สถิติคดีศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาของ
ผู้ดำรงตำแหน่งทาง
การเมือง
ปี ๒๕๕๔ ถึง
เดือนเมษายน ๒๕๖๗

	ประเภทคดี	จำนวน
๑	คดีจิตใจไม่เย็นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหรือยื่นเท็จ	๑,๒๑๒
๒	คดีความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่	๔๙
๓	คดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน	๑๐
๔	คดีกล่าวหาคณะกรรมการป.ป.ช.	๓
๕	คดีชั้นอุทธรณ์	๖๘
๖	คดียกขึ้นพิจารณาใหม่	๘
๗	คดีสาขา	๙
๘	คดีขอตั้งผู้ไต่สวนอิสระ (รธน. ๒๕๕๐)	๑๓
	รวม	๑,๓๗๑

คดีอาญา

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ไต่สวนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใด มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ **ทุจริตต่อหน้าที่** หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ หรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

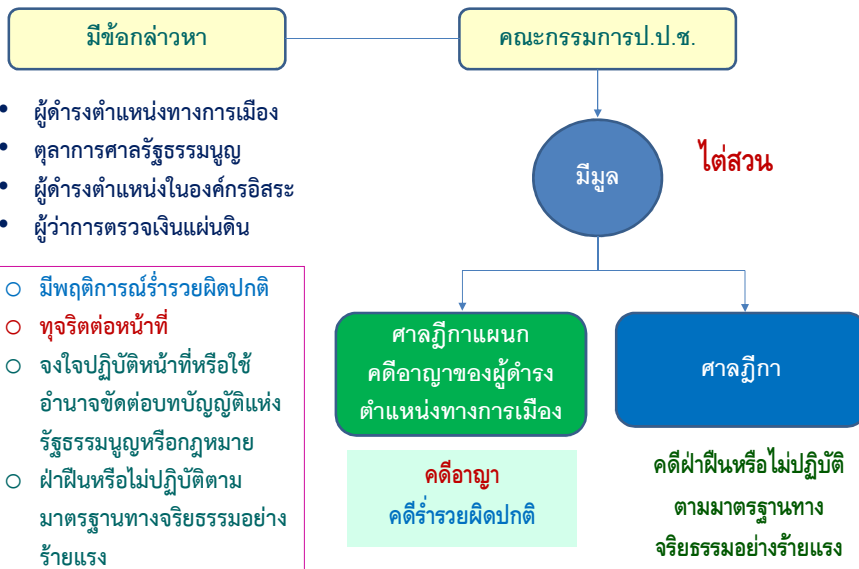
มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๖ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใด **มีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๔ (๑)** ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้สอบสวนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ไต่สวนให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรม ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ...

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

9

กระบวนการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) และมาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) (๒)

ประเภทคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

- คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงทางการเมือง ได้แก่ คดีที่มีข้อกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 - มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑), ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒) และพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ (๑)

ข้อสังเกต : หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดทางอาญาฐานอื่น เช่น ชำ ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ออกเช็คดั่ง ชั้บรถประมาท ฉ้อโกงทรัพย์ ต้องไปขึ้นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาปกติ

11

ความหมายของคำว่า ทุจริตต่อหน้าที่

- (๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่
 - (๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น
 - (๓) ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่
ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น
 - (๔) กระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น
- (พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔)

12

ตัวอย่าง : ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

- พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๒ (ม.๑๓) เช่น คดีก๊าล้างยาง (อม.๗/๒๕๕๒) คดีรถเรือดับเพลิง (อม. ๗/๒๕๕๖) คดีจัดซื้อปุ๋ย (อม.๖๐/๒๕๕๙)
- พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๖๑ หมวด ๖ ว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม (ม.๑๒๖ ถึง ๑๒๙) เช่น คดีที่ดินรัชดา (อม.๑/๒๕๕๐)
- พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ เช่น คดีห้วยบอนดิน (อม.๑๐/๒๕๕๒) คดีกรุงไทย (อม. ๕๕/๒๕๕๘)

13

บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ

(๔) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน

(๕) ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

(๖) ผู้ให้สินบน

- บุคคลตาม (๑) ถึง (๔) เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ม. ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) และ ม.๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๒) พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ ๒๕๖๐ ม. ๑๐(๑) ส่วนบุคคลตาม (๕) และ (๖) เป็นไปตามพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ (๓)

14

พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๑๐ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้

(๑) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะ ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ร่ำรวยผิดปกติ **ทุจริตต่อหน้าที่** หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๒)(คดีกล่าวหาคณะกรรมการป.ป.ช.)

(๓) คดีที่มีมูลแห่งคดีเป็นการกล่าวหาบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บุคคลตาม (๑) และ (๒) เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดทางอาญาตาม (๑) หรือ (๒) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

(๔) ...(คดีจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินฯ)

15

ความหมายของคำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในพ.ร.ป. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ ว.๔ (๑)

(๑) นายกรัฐมนตรี

(๒) รัฐมนตรี

(๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

(๔) สมาชิกวุฒิสภา

(๕) ข้าราชการการเมืองอื่น นอกจาก (๑) (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง

(๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

ข้อสังเกต : สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ฯ ขึ้นศาลอาญาคดีทุจริตฯ

16

ความหมาย :
ข้าราชการการเมืองอื่น
ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตฯ
ม.๔ (๖)

ข้าราชการการเมือง
ตาม
พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการ
การเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕
ม. ๔(๘)-(๒๐)

17

**ข้าราชการการเมืองตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง
พ.ศ.๒๕๓๕ ม.๔ (๘) - (๒๐)**

- (๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี (๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง
- (๙) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง
- (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรีและรัฐมนตรีสำนักนายกฯ
- (๑๑) เลขานุการนายกรัฐมนตรี (๑๙) เลขานุการรัฐมนตรีทบวง
- (๑๒) รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- (๑๓) โฆษกประจำสำนักนายกฯ (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีทบวง
- (๑๔) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๕) เลขานุการรมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๖) ประจำสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

รวม ๑๓ ตำแหน่ง

18

ความหมาย :
ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง
ตาม พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ (๗)

ข้าราชการรัฐสภา
ตาม
พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการ
ฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๕๔
ม. ๙๒ (๑) - (๒๔)

19

**ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามพ.ร.บ.ระเบียบ
ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๕๔ ม.๙๒(๑)-(๒๔)**

(๑) ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา	(๒) ที่ปรึกษารองประธานรัฐสภา
(๓) ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนฯ	(๔) ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา
(๕) ที่ปรึกษารองประธานสภาผู้แทนฯ	(๖) ที่ปรึกษารองประธานวุฒิสภา
(๗) ที่ปรึกษาผู้นำฝ่ายค้านฯ	(๘) โฆษกประธานสภาผู้แทนฯ
(๙) โฆษกประธานวุฒิสภา	(๑๐) โฆษกผู้นำฝ่ายค้านฯ
(๑๑) เลขานุการประธานรัฐสภา	(๑๒) เลขานุการรองประธานรัฐสภา
(๑๓) เลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ	(๑๔) เลขานุการประธานวุฒิสภา

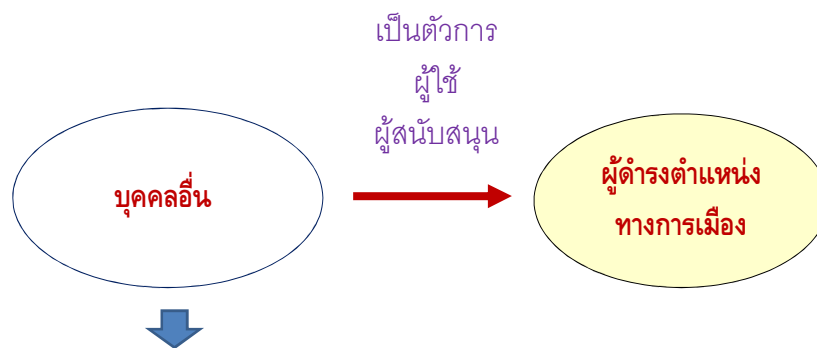
20

- (๑๕) เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนฯ (๑๖) เลขานุการรองประธานวุฒิสภา
 (๑๗) เลขานุการผู้นำฝ่ายค้าน (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา
 (๑๙) ผู้ช่วยเลขานุการรองปธ.รัฐสภา (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ
 (๒๑) ผู้ช่วยเลขานุการปธ.วุฒิสภา (๒๒) ผู้ช่วยเลขานุการรองปธ.สภาผู้แทนฯ
 (๒๓) ผู้ช่วยเลขานุการรองปธ.วุฒิสภา (๒๔) ผู้ช่วยเลขานุการผู้นำฝ่ายค้าน

รวม ๒๔ ตำแหน่ง

21

ลักษณะ : ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

อาจเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ หรือเป็นประชาชนหรือบุคคลที่ไม่มีตำแหน่ง
หน้าที่ราชการใด หรือเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยตนเอง

22

ข้อสังเกต: กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกลับเป็นตุลาการ หรือผู้ใช้ในกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กรณีที่ ๑

กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปเป็นตุลาการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน เจ้าหน้าที่ของรัฐในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หากไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง ไม่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๑๔/๒๕๕๒)

23

อ.ม.๑๔/๒๕๕๒

คดีร.ม.ก.ลาโหม

คำฟ้อง : จำเลยที่ ๑ (ร.ม.ก.ลาโหม) ร่วมกับจำเลยที่ ๒ (นักเคลื่อนไหวทางการเมือง) ใช้ จ้าง วาน จำเลยที่ ๔ (พนักงานคอมพิวเตอร์ของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง) ให้เข้าไปแก้ไขรายชื่อสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งในฐานะข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยมิชอบแล้วจำเลยที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๕ (หัวหน้าพรรคและเลขาธิการพรรคการเมืองหนึ่ง) กับพวกกระทำการดังกล่าว

คำขอท้ายฟ้อง : ขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การของรัฐฯ พ.ศ.๒๕๐๒ มาตรา ๖, ๑๑ ป.อาญา มาตรา ๓๓, ๘๓, ๘๔, ๘๖ ฯลฯ

24

คำวินิจฉัยของศาลฎีกาแผนกคดีอม.

- รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๕ วรรคสอง และ พ.ร.ป.วิ.อม. พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙ (๒) ต้องเป็นกรณีบุคคลอื่น (อาจเป็นคนธรรมดาหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ) เป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน การกระทำความผิดของรัฐมนตรี แต่คดีนี้โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยที่ ๔ (เจ้าหน้าที่ของรัฐ) กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของตนโดยมีจำเลยที่ ๑ (รัฐมนตรี) เป็นผู้ใช้
- โดยที่ไม่ปรากฏการใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ในฐานะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเข้าไปเกี่ยวข้อง
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งจำเลยที่ ๔ สังกัด ก็ไม่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาลที่มีจำเลยที่ ๑ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในฐานะฝ่ายบริหารที่จะกำกับดูแลหรือควบคุมสั่งการใดๆ ได้อีกด้วย
- มูลคดีตามฟ้องจึงไม่อยู่ในความหมายของการกระทำความผิดของตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ประทับฟ้อง และให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

25

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๙๗/๒๕๖๐

โจทก์ฟ้องว่า เมื่อปี ๒๕๕๐ ขณะจำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดน่าน ได้เสนอของขอบประมาณตามโครงการพัฒนาจังหวัดของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จัดซื้อรถยนต์ตรวจการณ์ ๕ ประตู่ ขับเคลื่อน ๔ ล้อ ๑ คัน ให้แก่โรงเรียนแม่จรมิม โรงเรียนแม่จรมิมดำเนินการจัดซื้อตามระเบียบของราชการและนำไปจดทะเบียนต่อนายทะเบียนขนส่งจังหวัดน่าน หลังจากนั้นนาย ท. อาจารย์ใหญ่โรงเรียนแม่จรมิม อนุมัติให้จำเลยยืมรถยนต์ไปใช้ โดยในขณะนั้นยังไม่ได้ติดตราเครื่องหมายประจำส่วนราชการและอักษรชื่อเต็มของโรงเรียนแม่จรมิมด้านนอกรถทั้งสองข้าง โดยไม่ได้รับอนุมัติให้ยกเว้นจากปลัดกระทรวง ตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยรถราชการ พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๗ กำหนดไว้ โดยนาย ท. จัดทำใบยืมให้จำเลยลงลายมือชื่อเป็นผู้ยืมรวม ๒๓ ฉบับ ระบุเหตุผลในการยืมว่าใช้ในการออกเยี่ยมประชาชนและประสานงานกิจการโรงเรียน ขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖, ๙๑, ๑๕๑, ๑๕๗ และ ๑๖๒ (๑) (๔) จำเลยให้การปฏิเสธ

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามป.อาญามาตรา ๑๕๑ และ ๑๖๒ (๑) (๔) ประกอบมาตรา ๘๖ ให้เรียกกระทรวงกลาโหม ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ ฐานสนับสนุนให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รักษาทรัพย์ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ จำคุก ๘ ปี ฐานสนับสนุนเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทำเอกสารออกข้อความลงในเอกสาร รับรองเป็นหลักฐานว่าตนได้กระทำการอย่างใดขึ้น

26

หรือว่าการอย่างใดได้กระทำต่อหน้าตนอันเป็นความเท็จ และรับรองเป็นหลักฐานซึ่ง
ข้อเท็จจริงอันเอกสารนั้นมุ่งพิสูจน์ความจริงอันเป็นความเท็จ จำคุก ๒ ปี รวมจำคุก
จำเลย ๑๐ ปี

จำเลยอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ พิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์

จำเลยฎีกา โดยผู้พิพากษาซึ่งลงชื่อในคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค 5 อนุญาต
ให้ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริง

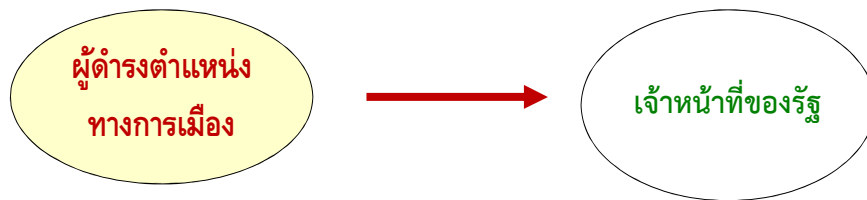
ศาลฎีกาฟังข้อเท็จจริงว่า จำเลยกระทำการตามคำฟ้อง พิพากษาแก้เป็นว่า
จำเลยมีความผิดตามป.อาญา มาตรา ๑๕๑ ประกอบมาตรา ๘๖ มาตรา ๑๕๗
ประกอบมาตรา ๘๖ การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้
ลงโทษตามมาตรา ๑๕๑ ประกอบมาตรา ๘๖ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ จำคุก ๘ ปี ข้อหาอื่นนอกจากนี้ให้ยก

หมายเหตุ: กรณีนี้ไม่มีประเด็นว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องจำเลยซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรต่อศาลชั้นต้นหรือไม่ แต่เหตุที่ศาลชั้นต้นรับฟ้องน่าจะเพราะเห็นแล้วว่าเป็นกรณี
ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้สนับสนุนการทำความผิดของบุคคลธรรมดา

27

ข้อสังเกต : กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกลับเป็นตัวการ
หรือผู้ใช้ในกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กรณีที่ ๒

กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน เจ้าหน้าที่
ของรัฐ ในการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
หากมีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง
อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๒/๒๕๕๑)

28

อ.ม.๒/๒๕๕๑

นายวัฒนา จำเลย
รมช.มหาดไทย + รมต.ประจำสำนักนายกฯ

ข้อหาที่ ๑

ใช้อำนาจในตำแหน่งโดย
มิชอบบังคับซื้อที่ดินที่เป็น
ที่ได้รับการประกาศเป็นที่
ทิ้งขยะสาธารณะจำนวน
ประมาณ ๑,๙๐๐ ไร่ จาก
ราษฎร

คำพิพากษา :
ข้อหาที่ ๑ ยกฟ้อง

ข้อหาที่ ๒

ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืน
ใจหรือจูงใจและเป็นผู้ใช้ให้เจ้าพนักงาน
ที่ดินออกโฉนดโดยมิชอบรวม ๕ แปลง

คำพิพากษา :
ข้อหาที่ ๒ ผิด ป.อาญา ม.๑๔๙
จำคุก ๑๕ ปี

29

ข้อสังเกต : กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกลับเป็นตุลาการ
หรือผู้ใช้ในกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กรณีที่ ๓

ผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง

เจ้าหน้าที่ของรัฐ

กรณีมีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็น
ผู้ใช้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ฟ้องผู้ถูกใช้ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาได้
(อ.ม.๑๑/๒๕๕๓, อ.ม.๑๒/๒๕๕๓, อ.ม.๑๓/๒๕๕๓)

30

อ.ม.๑๑/๒๕๕๒

คดีของเจ้าหน้าที่รัฐในคดีคลองด่าน

จ.ล.ที่ ๑ หน.ฝ่ายรังวัด
จ.ล.ที่ ๒ หน.งานรังวัด
จ.ล.ที่ ๓ ช่างรังวัด
จ.ล.ที่ ๔ นักวิชาการที่ดิน
จ.ล.ที่ ๕ ปลัดอำเภอ
จ.ล.ที่ ๖ กำนัน

ข้อกล่าวหา

นายวัฒนาใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจู่ใจและเป็นผู้ใช้จำเลยทั้งหกกับพวก ซึ่งเป็นผู้ถูกใช้ให้ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนโดยมิชอบฯ

คำพิพากษายกฟ้อง : คดีขาดอายุความ

31

ข้อสังเกต : กรณีผู้ให้สินบน

พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังต่อไปนี้

(๓) รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจูงใจให้กระทำให้ไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

ถ้อยคำตอนท้ายของมาตรา ๑๐ (๓) คือตัวบทประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ ที่ว่าด้วยความผิดของผู้ให้สินบน

32

การดำเนิน
กระบวนการพิจารณา
คดีอาญา
ในศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาฯ

๑. การฟ้องคดี
๒. การเลือกองค์คณะฯ
๓. การนัดพิจารณาครั้งแรก
๔. การยื่นบัญชีระบุมยาน
๕. การตรวจพยานหลักฐาน
๖. การไต่สวนพยานหลักฐาน
๗. การพิพากษาคดี
๘. การอุทธรณ์

33

๑. การฟ้องคดี

ผู้มีอำนาจฟ้อง

อัยการสูงสุด

คณะกรรมการป.ป.ช.

- รัฐธรรมนูญ ม. ๒๓๔ วรรคหนึ่ง (๑), ๒๓๕ วรรคหนึ่ง (๒)
- พ.ร.ป. ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ ม.๒๓
- พ.ร.ป. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ม.๓๖, ๓๗

34

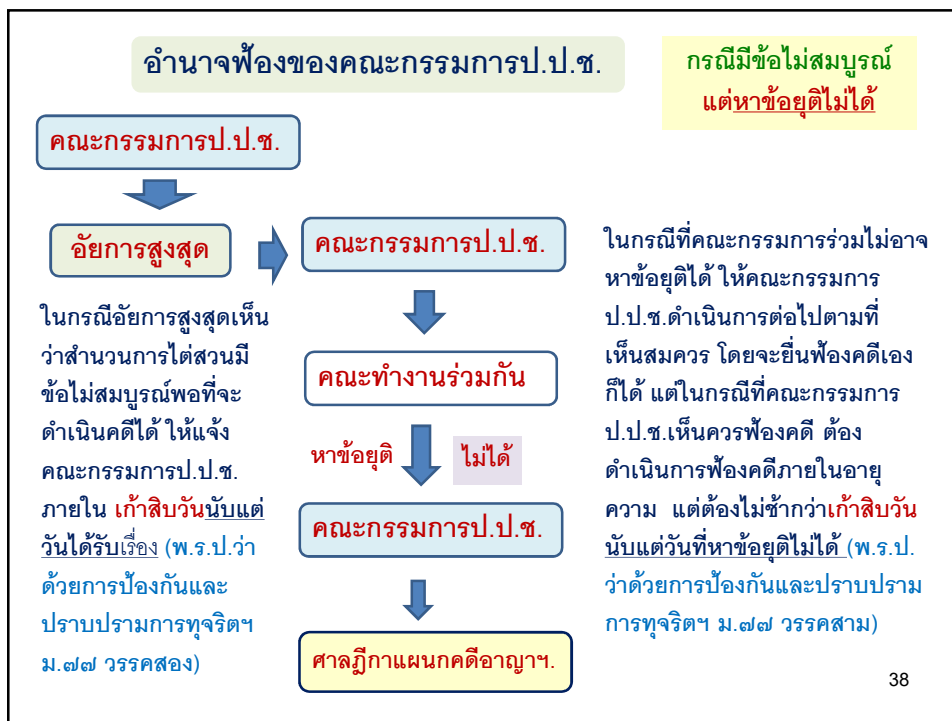
คำพิพากษาศาลฎีกา คดี อม. ๒๑๑/๒๕๖๐ (คดีจำนำข้าว) ข้อต่อสู้ของจำเลย

ที่ว่า อัยการสูงสุดฟ้องคดีเกินกว่าระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดนั้น ศาลฎีกา วินิจฉัย
ว่า ระยะเวลาที่กำหนดให้อัยการสูงสุดฟ้องคดี นับแต่วันที่ได้รับรายงาน เอกสาร และ
พยานหลักฐานพร้อมความเห็นของคณะกรรมการป.ป.ช. ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธี
พิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๐ เป็น
เพียงระยะเวลาเร่งรัดให้ดำเนินการ ไม่มีผลกระทบต่ออำนาจฟ้องของโจทก์ ทั้งไม่ใช่
กำหนดอายุความฟ้องคดี ดังจะเห็นได้จากความในมาตรา ๑๒ ที่บัญญัติว่า การยื่น
ฟ้องเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑ ย่อมกระทำได้ ถ้าได้ฟ้อง
ภายในอายุความ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

หมายเหตุ

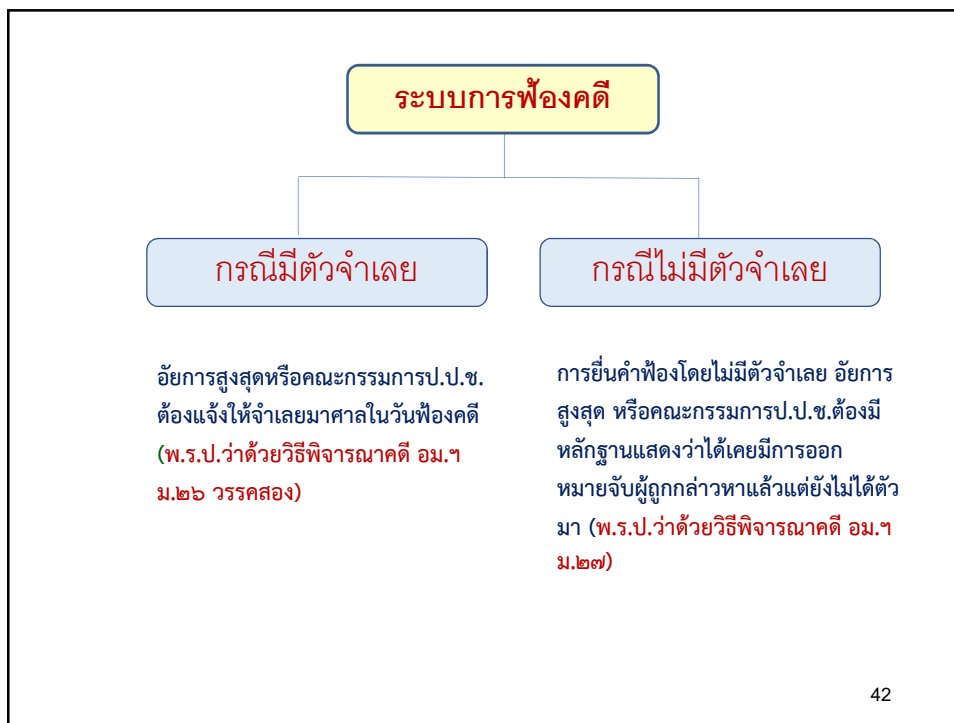
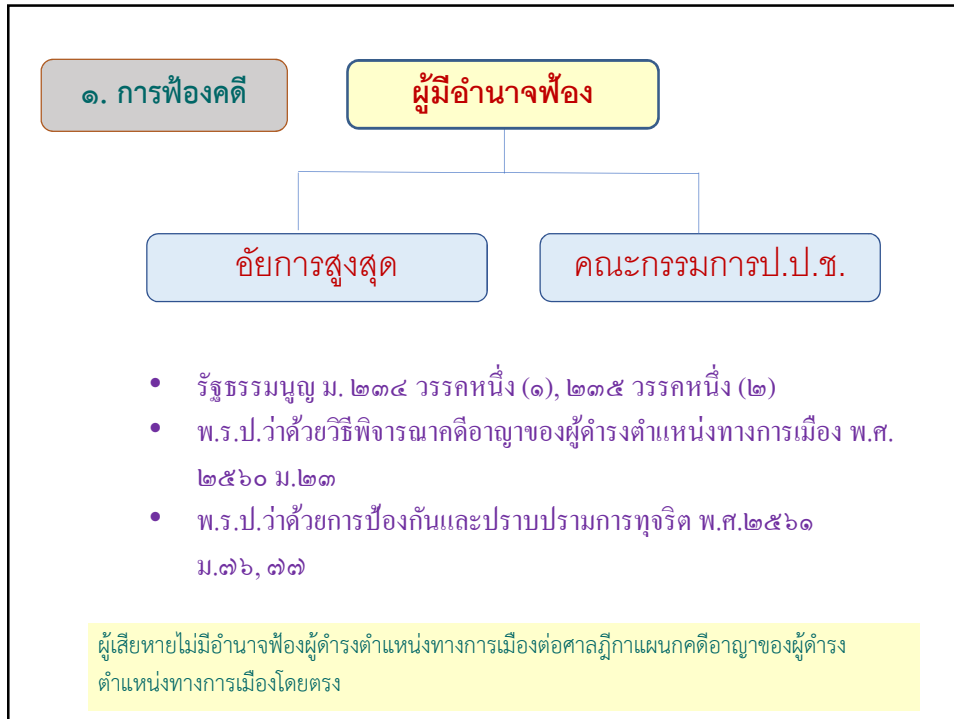
พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ.
๒๕๕๒ มาตรา ๑๐ ถึงมาตรา ๑๒ ปัจจุบันคือพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตฯ มาตรา ๗๖ และมาตรา ๗๗

36

- คดีนี้มีข้อกฎหมายสำคัญคือ เมื่อโจทก์ส่งรายงานการไต่สวนไปยังอสส.เพื่อฟ้องคดี อสส.มีหนังสือแจ้งข้อที่ไม่สมบูรณ์ไปยังคณะกรรมการป.ป.ช. มีการตั้งคณะทำงานร่วมกันทั้งสองฝ่าย ฝ่ายละ ๘ คน ในที่สุดคณะทำงานผู้แทนอ.ส.ส. เห็นว่าพยานหลักฐานสมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีกับผู้ถูกกล่าวหาเพียง ๔ คน คือ จำเลยที่ ๒ ที่ ๔ ที่ ๕ และนายสมิครฯ แต่คณะทำงานผู้แทนคณะกรรมการป.ป.ช.เห็นว่าพยานหลักฐานสมบูรณ์พอฟ้องผู้ถูกกล่าวหา**ทุกคน**
- อสส.จึงส่งสำนวน รายงานการไต่สวน และเอกสารที่เกี่ยวข้องคืนแก่คณะกรรมการป.ป.ช.เพื่อฟ้องคดีเอง ต่อมาคณะกรรมการป.ป.ช. นำคดีนี้มาฟ้อง
- เมื่อคดีมาถึงศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ จำเลยที่ ๑ ให้การต่อสู้ว่า คณะกรรมการป.ป.ช.มีอำนาจฟ้อง**เฉพาะจำเลยที่อัยการสูงสุดเห็นว่าพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์** ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๑

- ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯวินิจฉัยว่า กรณีดังกล่าว(คือกรณีคณะทำงานฝ่ายอัยการสูงสุดเห็นว่าพยานหลักฐานพอฟ้องบางคน แต่คณะทำงานฝ่ายคณะกรรมการป.ป.ช.เห็นว่าพยานหลักฐานพอฟ้องทุกคน) **ถือได้ว่าคณะทำงานร่วมไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการฟ้องคดีแล้ว** อันเป็นเหตุตามพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ มาตรา ๑๑ วรรคสอง ให้โจทก์มีอำนาจยื่นฟ้อง**จำเลยทั้งหมดได้เองทั้งคดี** โดยไม่ต้องพิจารณาแยกฟ้องแต่เฉพาะจำเลยคนใดที่อัยการสูงสุดมีความเห็นต่างจนไม่อาจหาข้อยุติได้ โดยเฉพาะการกระทำตามคำฟ้องเป็นคดีที่กล่าวหาจำเลยทั้งหมดว่ากระทำความผิดต่อกฎหมายอันเป็นข้อเท็จจริงเดียวกัน โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดีได้

ข้อสังเกต : การฟ้องคดีโดยมีตัวจำเลย

ผลของคำสั่ง
ประทับรับฟ้อง :
กรณีมีตัวจำเลย
ในวันฟ้อง

เมื่อศาลฯ **ประทับรับฟ้อง** ผู้ถูกกล่าวหา
ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ จนกว่าจะมีคำพิพากษา
เว้นแต่ศาลฯจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

(รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสามและ
พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.ฯ ม.๑๗)

43

ข้อสังเกต : การฟ้องคดีโดยไม่มีตัวจำเลย

เงื่อนไขการพิจารณาคดี
ต่อไปภายหลังศาลประทับ
รับฟ้องโดยไม่มีตัวจำเลย

▪ ศาลต้องส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จำเลย
ทราบ หากจำเลยยังไม่มาศาล ให้ศาลออกหมายจับ

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.ฯ ม.๒๘ ว.หนึ่ง)

▪ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุม
จำเลยต้องรายงานผลการติดตามจับกุมเป็นระยะ
ตามที่ศาลกำหนด

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.ฯ ม.๒๘ ว.หนึ่ง)

▪ หากไม่สามารถจับจำเลยได้ **ภายในสามเดือนนับ**
แต่วันออกหมายจับ ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีได้
โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย

(พ.ร.บ. ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.ฯ ม.๒๘ ว.สอง)

44

ข้อสังเกต : การฟ้องคดีโดยไม่มีตัวจำเลย

สิทธิของจำเลย
ในกรณีมีการพิจารณาคดี
โดยไม่มีตัวจำเลย

- มีสิทธิที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตน (พ.ร.บ. ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๒๘ ว.สอง)
- มีสิทธิที่จะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีในเวลาใดก่อนที่ศาลจะมี คำพิพากษา แต่การมาศาลดังกล่าวไม่มีผลให้การไต่สวน และการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ดักกระทำไปแล้วต้อง เสียไป (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๒๘ ว.สาม)
- มีสิทธิขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่น เสียภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา แต่การรื้อ ฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนิน กระบวนการพิจารณาที่กระทำไปแล้วต้องเสียไป (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธี พิจารณาคดี อม.ฯ ม.๒๙)

45

ตัวอย่างคดีอาญาที่ศาลฎีกาแผนกคดี อม.
พิจารณาพิพากษาคดีลับหลังจำเลย

(มีการยกคดีขึ้นพิจารณาใหม่ภายหลังพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับ)

- อม.๑๔๔/๒๕๖๑ คดีทีพีไอ : ยกฟ้อง
- อม.๕/๒๕๕๑ คดีแปลงสัญญาสัมปทาน : จำคุก ๕ ปี
- อม.๕๕/๒๕๕๘ คดีกรู๋ไทยปล่อยกู้บริษัทกฤษตามหานคร : ยกฟ้อง
- อม.๑๐/๒๕๕๒ คดีหุยบนดิน : จำคุก ๒ ปี
- อม.๔/๒๕๕๑ คดีเอ็กซิมแบงก์ : จำคุก ๓ ปี

46

ข้อสังเกต : อายุความในคดีทุจริต

- เมื่อได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว อายุความสะดุดหยุดลง
- ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มีให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ
- ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลย ถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ

พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๕ : มีผลใช้บังคับวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๐

ข้อควรระวัง

อายุความมิใช่บทบัญญัติว่าด้วยการลงโทษ แต่มีผลให้ระยะเวลาการบังคับโทษขยายออกไป จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา ไม่อาจนำมาใช้บังคับย้อนหลังแก่คดีที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายมีผลใช้บังคับ (คำพิพากษาคดี อม.๒๓/๒๕๖๐ - กรณีอายุความฟ้องคดี, อม.๔/๒๕๕๑ - กรณีอายุความล่วงเลยการลงโทษ)

47

กฎหมายเดิม

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

มาตรา ๓๔/๑ “ในการดำเนินคดีอาญาตามหมวดนี้ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีมีให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ”
(มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๔)

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

มาตรา ๓๔/๑ “ในการดำเนินคดีอาญาตามหมวดนี้ถ้าผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาของศาล มีให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ และเมื่อได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำเลยถ้าจำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มีให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๘ มาใช้บังคับ”
(มีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

48

ข้อสังเกต : ผลกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยหนึ่งประกัน

- ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
 - ถ้าเป็นการหลบหนีไปในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ไม่ว่าจะศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร
 - ความผิดดังกล่าวไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยนั้นมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง
- (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๒ วรรคสอง)

49

๒. การเลือกองค์คณะผู้พิพากษา

- องค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกามีจำนวน ๙ คน
- เลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาเป็นรายคดี
- ผู้มีสิทธิได้รับเลือก ได้แก่
 - ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา
 - ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๑๑)

50

๓. การนัดพิจารณาครั้งแรกหรือการสอบคำให้การจำเลย

- องค์คณะฯ อ่านอธิบายฟ้องและถามคำให้การจำเลย (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาคดี อม.ฯ ม.๓๓ วรรคสาม)
- หากจำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การ ให้ศาลกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๔ วัน (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๓ วรรคสาม)
- ในกรณีจำเลยมีได้มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรกไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าจำเลยปฏิเสธ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๓ วรรคสาม ตอนท้าย)
- กรณีจำเลยให้การรับสารภาพ แม้ข้อหาที่กำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกน้อยกว่าห้าปี หรือโทษสถานที่เบากว่านั้น ศาลอาจเรียกพยานมาไต่สวนเพื่อทราบถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๓ วรรคท้าย)

51

๔. การยื่นบัญชีระบุพยาน

- โจทก์และจำเลยต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอก่อนวันพิจารณาตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า ๗ วัน (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๔ วรรคหนึ่ง)
- การยื่นบัญชีระบุพยานเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะผู้พิพากษา เมื่อมีเหตุสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น หรือเป็นกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดี (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๔ วรรคสอง)

52

๕. การตรวจพยานหลักฐาน

- วันตรวจพยานหลักฐาน โจทก์และจำเลยต้องส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น
- หลังจากนั้นโจทก์จำเลยต้องแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อองค์คณะผู้พิพากษา

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๕ วรรคหนึ่ง)

การตรวจพยานหลักฐานต้องทำทุกคดี และเป็นกระบวนการที่ระบบได้ส่วนให้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยทำให้การได้ส่วนพยานหลักฐานไม่ต้องใช้เวลามากเกินความจำเป็น

53

๖. การได้ส่วนพยานหลักฐาน

- การพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ใช้ระบบได้ส่วน (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี คดี อม.๖ ม.๖ วรรคหนึ่ง)
- ศาลต้องนำสำนวนการได้ส่วนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการพิจารณา แต่ศาลมีอำนาจได้ส่วนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคหก และพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.๖ ม.๖ วรรคสอง)

54

ระบบการพิจารณาคดีในศาลไทย

ระบบกล่าวหา (Accusatorial System)	ระบบไต่สวน (Inquisitorial System)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ คดีอาญาทั่วไป ▪ คดีแพ่งทั่วไป ▪ คดีชำนาญพิเศษ <p style="color: red; font-weight: bold;">คดีที่ค่อนข้างไปทางระบบไต่สวน</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ คดีแรงงาน ▪ คดีผู้บริโภค 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ▪ คดีเลือกตั้ง ▪ คดีคุ้มครองสิทธิ ▪ คดีอาญาเจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริต ▪ คดีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรฐานทางจริยธรรมอย่าง ร้ายแรง

55

ความแตกต่างระหว่างระบบกล่าวหากับระบบไต่สวน

ระบบกล่าวหา	ระบบไต่สวน
ศาลต้องเป็นกลาง คู่ความมีหน้าที่เสนอความจริงต่อศาล	ศาลมีบทบาทเชิงรุกในการค้นหาความจริง
เคร่งครัดกับกฎหมายวิธีพิจารณาความและการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน	เน้นการค้นหาความจริงเป็นสำคัญ มีกระบวนการพิจารณาที่ยืดหยุ่น
คดีอาญา กรณีมีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย	หลักประโยชน์ไม่นำมาใช้ เว้นแต่พยายามทุกทางแล้ว ยังมีข้อสงสัย
รับฟังแต่พยานหลักฐานที่เสนอต่อหน้าศาล (Principle of Orality)	พยานหลักฐานที่ไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลก็รับฟังได้
ทนายความมีบทบาทมากกว่าระบบไต่สวน	ทนายความมีบทบาทน้อยกว่าระบบกล่าวหา

56

คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดี อม.ที่ ๒/๒๕๕๖ การพิจารณาคดีของ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ยึดสำนวนของ คณะกรรมการป.ป.ช.เป็นหลัก มีความหมายเพียงว่าขอบเขตหรือกรอบ ในการพิจารณาให้ยึดแนวทางที่ปรากฏในสำนวน ทั้งข้อกล่าวหา ข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวน ตลอดจนสรุปสำนวน พร้อมทั้งความเห็นตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป.ป.ช.ดังที่บัญญัติ ไว้ในรัฐธรรมนูญ มิใช่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทาง การเมืองต้องยึดสำนวนของคณะกรรมการป.ป.ช.เป็นหลักว่าข้อเท็จจริง ต่างๆ เป็นดังที่คณะกรรมการป.ป.ช.สรุปและจำเลยได้กระทำความผิด ตามที่ถูกกล่าวหา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทาง การเมืองมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมจากที่ ปรากฏในสำนวนของคณะกรรมการป.ป.ช.ได้

57

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๖๒ เป็นกรณีศาลอุทธรณ์แผนกคดีทุจริตฯ ส่งข้อโต้แย้งของจำเลยไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พ.ร.ป. ว่าด้วยการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ (ให้ศาลพิจารณาคดี โดยยึดรายงานและสำนวนคดีของคณะกรรมการป.ป.ช.เป็นหลักในการพิจารณา) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๐ (๒)(๓)(๗)

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คำโต้แย้งนี้เป็นกรณีที่จำเลยทั้งสามโต้แย้ง ว่าพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘ /๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และ มาตรา ๔๐ (๒)(๓)(๗) ซึ่งเมื่อพิจารณาเทียบเคียงกับ รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ แล้ว มีหลักการทำนองเดียวกันในมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงพิจารณา วินิจฉัยคำโต้แย้งนี้ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ ได้

58

ส่วนปัญหาว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ ไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีต้องรับฟังข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเป็นยุติตามที่ปรากฏในรายงานและสำนวนคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ศาลยังคงมีอำนาจวินิจฉัยชี้แจงนำพยานหลักฐานแห่งคดีตามป.วิ.อ.ม.๒๒๗ และ ม.๒๒๗/๑

- ส่วนโจทก์ก็ต้องมีภาระการพิสูจน์การกระทำและเจตนาของจำเลยให้ครบองค์ประกอบความผิดเช่นเดียวกับความผิดอาญาทั่วไป

- จำเลยยังคงมีสิทธิในการต่อสู้คดี เสนอพยานหลักฐาน รวมทั้งโต้แย้งและนำสืบหักล้างพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้

59

ปัญหาว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า หรือไม่ นั้น

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

- สถานะของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไป

- แม้การพิจารณาคดีเจ้าหน้าที่รัฐจะมีความแตกต่างไปจากวิธีพิจารณาคดีอาญาสำหรับบุคคลทั่วไปอยู่บ้าง แต่ก็มีความจำเป็นต้องกระทำเพื่อปราบปรามการทุจริตในวงงานราชการที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวม

บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่อย่างใด จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคห้า

ข้อสังเกต : ตัวบท พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙๘/๑ คล้ายกับกฎหมายปัจจุบันคือ พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖ วรรคสอง

60

▪ ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลัง
จำเลยได้ในบางกรณี ดังเช่น

- จำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว แต่ได้
หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังจับ
ตัวมาไม่ได้

- จำเลยทราบวันนัดแล้วไม่มาศาล
โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือศาลเห็นว่าเพื่อ
ประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องไต่สวน
พยาน หลักฐานใดในคดีนั้นโดยไม่เลื่อนคดี

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๑ วรรคสอง (๑)
ถึง (๕))

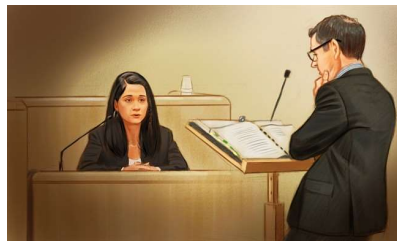

61

• การถามพยานบุคคล

- องค์คณะผู้พิพากษาจะ**สอบถามพยานบุคคลเอง** โดยแจ้งให้พยานทราบ
ประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งจะทำการไต่สวน แล้วให้พยานเบิกความโดยวิธี
แถลงด้วยตนเองหรือตอบศาล แล้วจึงอนุญาตให้โจทก์จำเลยถามเพิ่มเติม
(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๗ วรรคหนึ่ง)

- การถามพยานจะใช้**คำถามนำ**ตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธี
พิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๗ วรรค ๖.๒)

62

■ **การไม่เคร่งครัดกับวิธีพิจารณา**

- ระยะเวลาที่กำหนดไว้สั้นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และในกรณีที่คุณค่าความดำเนินกระบวนการพิจารณาผิดพลาดศาลสั่งให้แก้ไขได้เสมอ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๑๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง)
- กรณีฟ้องไม่ถูกต้อง ศาลมีอำนาจสั่งให้แก้ไขได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๒๖ วรรคสาม)

63

■ **อำนาจศาลในการแสวงหาพยานหลักฐาน**

- ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด เรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๖ วรรคท้าย)
- ศาลมีอำนาจขอให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ ต้องแจ้งให้คุณความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคุณความตามสมควร ในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม. ๓๙')

64

๗. การพิพากษาคดี

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสาม

ในกรณีที่ศาลฎีกาหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นประมาทหรือกระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหา แล้วแต่กรณี ให้ผู้ต้องคำพิพากษานั้น

- พ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และ
- ให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น
- และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกินสิบปีด้วยหรือไม่ก็ได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคสี่

ผู้ใดถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไม่ว่าในกรณีใด

- ผู้นั้นไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสมัครรับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นตลอดไป
- และไม่มีสิทธิดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๕ วรรคห้า

ในกรณีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาหมิ่นประมาทหรือความผิดฐานร้ายแรงผิดคดีหรือทุจริตต่อหน้าที่ ให้รับทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง :

- องค์คณะผู้พิพากษาทุกคนต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือ โดยส่งเซป พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ โดยถือเสียงข้างมาก
- คำสั่งที่เป็นวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาของศาล ให้เปิดเผยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วนความเห็นในการวินิจฉัยคดีขององค์คณะทุกคน ให้เปิดเผยโดยวิธีการในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อ.ม.๖ ม.๒๐)

- คำสั่งที่เป็นวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือคำพิพากษาของศาล ต้องมีเหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๒๑)
- องค์คณะต้องมีคำพิพากษาและอ่านในศาลโดยเปิดเผยภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเสร็จการพิจารณา (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๔๐ ว.หนึ่ง)
- หากจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ศาลอ่านคำพิพากษาลับหลังได้ และให้ถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๔๐ วรรคสอง)
- ในกรณีที่เป็นการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย เมื่อศาลนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ปิดประกาศแจ้งการนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของจำเลย หรือวิธีการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร และให้ถือว่าจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้ว (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๓๒ ว.๓)

67

๘. การอุทธรณ์คำพิพากษา

กำหนดเวลาอุทธรณ์

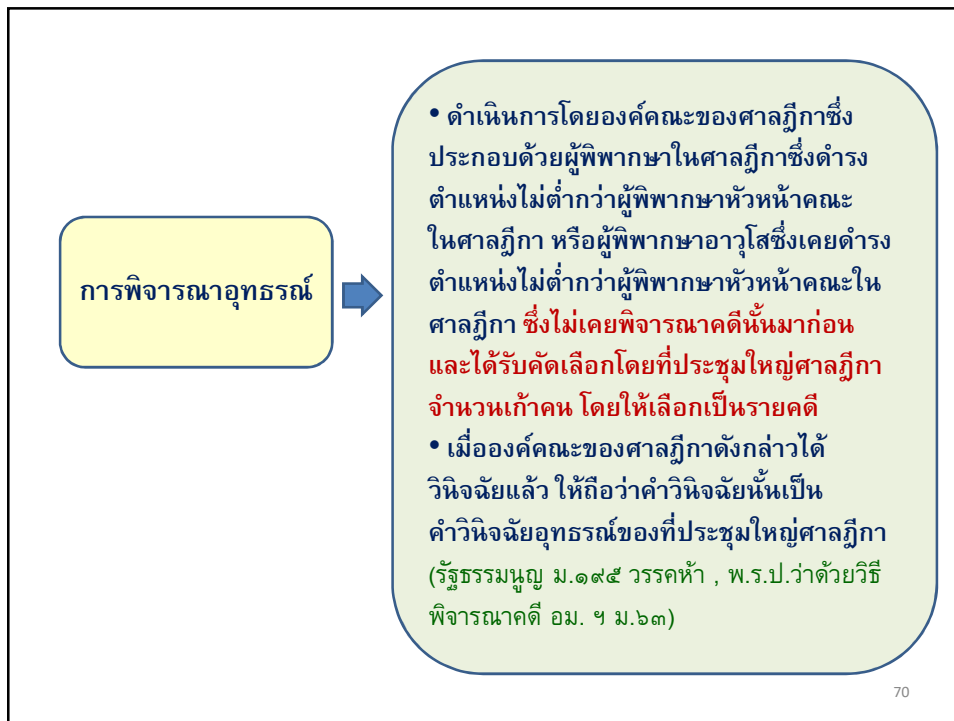
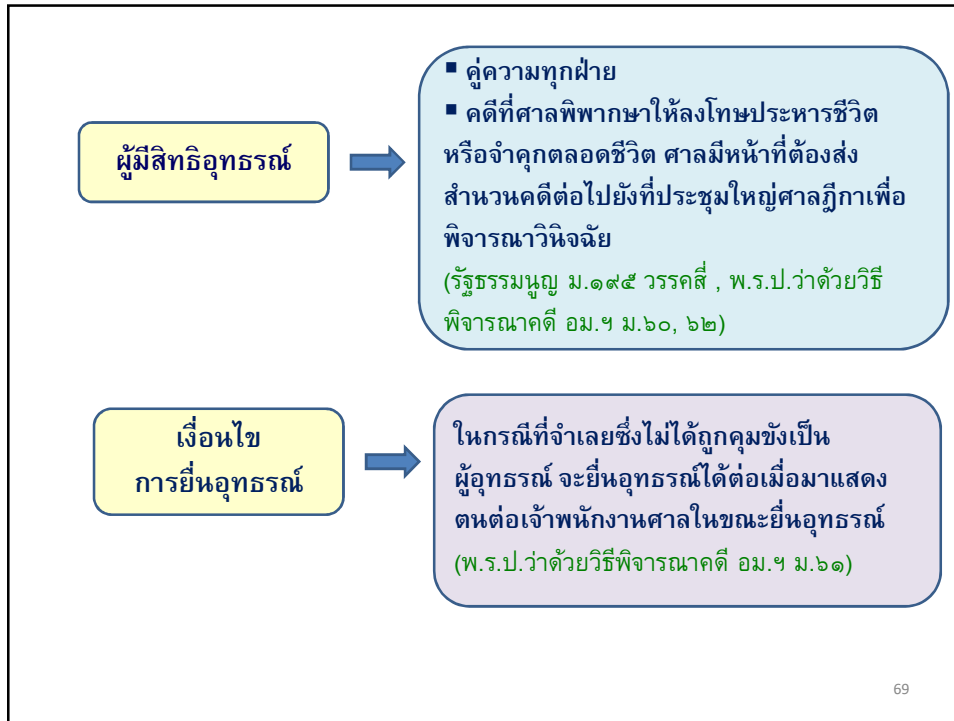
ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา (รัฐธรรมนูญ ม.๑๙๕ ว.๔ , พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๖๐)

อุทธรณ์ต่อใคร

ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา (รัฐธรรมนูญ ม.๑๙๕ ว.๔, พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี อม.ฯ ม.๖๐)

68

การวินิจฉัยปัญหา
โดยประชุมใหญ่ศาลฎีกา

- ในการพิจารณาอุทธรณ์ หากมีปัญหาข้อกฎหมายสำคัญ
 - ผู้พิพากษาคนหนึ่งในองค์คณะหรือปธ.แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกาจะเสนอประธานศาลฎีกาเพื่อพิจารณาให้มีการวินิจฉัยปัญหานั้นโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก็ได้
- (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๖๔)

71

คดีอาญาที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ มีคำพิพากษาแล้ว (ที่น่าสนใจ)

ปี 2545

- คดีขอให้ชื้อยาบริษัทพรอคพวก

ปี 2546

- คดีทุจริตยา

ปี 2550

- คดีที่ดินรัชดา

ปี 2551

- คดีคลองด่าน

ปี 2552

- คดีกล้วยาง
- คดีห้วยบนดิน

ปี 2553

- คดีอัลไพน์

ปี 2556

- คดีหาเสียงเลือกตั้งซ่อม
- คดีรถเรือดับเพลิง

ปี 2558

- คดีกรุงไทย
- คดีเขาพระวิหาร

ปี 2559

- คดีฮั่วประมวลปู่
- คดีคณะกรรมการแบ่งค้ำชาติ
- คดีแก้ไขสัญญาสัมปทานมือถือ

72

<p>ปี 2560</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีสลายการชุมนุมพันธมิตร • คดีทุจริตระบายน้ำจืด • คดีจำหน่ายข้าว <p>ปี 2561</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีทีพีไอ • คดีหนังสือเดินทางอดีตนายกฯ <p>ปี 2562</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีฮั้วประมูลทางหลวง • คดีแปลงสัญญาสัมปทานเป็นภาษีสรรพสามิต • คดีเอ็กซิมแบงก์ • คดีกรุงไทย 2 • คดีห้วยบงดิน 2 	<p>ปี 2562 (ต่อ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีจีทูจี 2 • คดีบอร์ด อ.ต.ก <p>ปี 2563</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีบ้านเอื้ออาทร • คดีเสบียงบัตรแทนกัน 1 <p>ปี 2564</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีรถเรือดับเพลิง 2 <p>ปี 2565</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีเสบียงบัตรแทนกัน 2 • คดีเสบียงบัตรแทนกัน 4 • คดีรถเรือดับเพลิง 3 • คดีสลักร่างรัฐธรรมนูญ • คดีรมต.มหาดไทยปราศรัยในมือบ 	<p>ปี 2565 (ต่อ)</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีก่อสร้างโรงพัก <p>ปี 2566</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีเรียกเงินจากอธิบดีกรมน้ำบาดาลแลกกับการไม่ตัดงบประมาณ • คดีเสบียงบัตรแทนกัน 3 • คดีรับตัวเครื่องบินมูลค่าเกินสามพันบาท • คดีย้ายเลขอาธิการสภาความมั่นคง <p>ปี 2567</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีโรดโชว์
--	---	---

<p>คดีอาญาที่องค์คณะวินิจฉัยอุทธรณ์มีคำพิพากษาแล้ว</p>	
<p>ปี 2565</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีรถเรือดับเพลิง 2 • คดีบ้านเอื้ออาทร 	<p>ปี 2566</p> <ul style="list-style-type: none"> • คดีสลักร่างรัฐธรรมนูญ • คดีรมต.มหาดไทยปราศรัยในมือบ • คดีเสบียงบัตรแทนกัน 2 • คดีเสบียงบัตรแทนกัน 4 • คดีก่อสร้างโรงพัก • คดีรมต.มหาดไทยปราศรัยในมือบ • คดีรับตัวเครื่องบินมูลค่าเกินสามพันบาท • คดีเรียกเงินจากอธิบดีกรมน้ำบาดาลแลกกับการไม่ตัดงบประมาณ • คดีเสบียงบัตรแทนกัน 3

คดีอาญาในความสนใจของประชาชน
ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

องค์คณะชั้นต้น

- คดีสนามฟุตบอล ๑
- คดีสนามฟุตบอล ๒
- คดีขายข้าวให้องค์การอาหาร
สำรองแห่งอินโดนีเซีย
- คดีอดีตส.ส.เรียกเงินผู้รับเหมาแลก
กับการนำโครงการของรัฐมาลง
พื้นที่

75

๒

คดีขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน
เพราะเหตุรักรวยผิดปกติ

76

รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ใ้ส่วนและมีความเห็นกรณีมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ใด มี**พฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ** ทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง เพื่อดำเนินการต่อไปตามรัฐธรรมนูญ หรือตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๒๓๕ วรรคหนึ่ง ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓๖ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือมีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ หรือผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินผู้ใด **มีพฤติการณ์ตามมาตรา ๒๓๔ (๑)** ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไ้ส่วนข้อเท็จจริง และหากมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เห็นว่าผู้นั้นมีพฤติการณ์หรือกระทำความผิดตามที่ไ้ส่วนให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ...

(๑) ถ้าเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง ให้เสนอเรื่องต่อศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ฯลฯ

(๒) กรณีอื่นนอกจาก (๑) ให้ส่งสำนวนการไ้ส่วนไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือดำเนินการอื่นตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ความหมาย

คำว่า ร่ำรวยผิดปกติ

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริต พ.ศ.
๒๕๖๑ มาตรา ๔

- (๑) การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ
- (๒) การมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ
- (๓) การมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ
- (๔) การได้ทรัพย์สินมาโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมายสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่
- (๕) รวมทั้งกรณีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติสืบเนื่องมาจากการเปรียบเทียบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

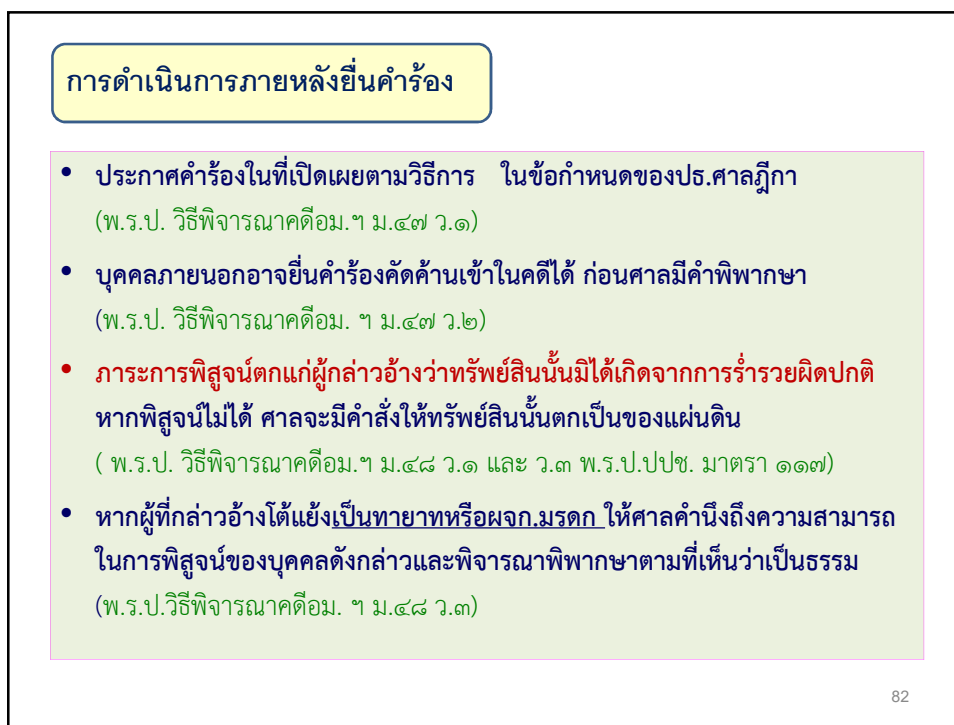
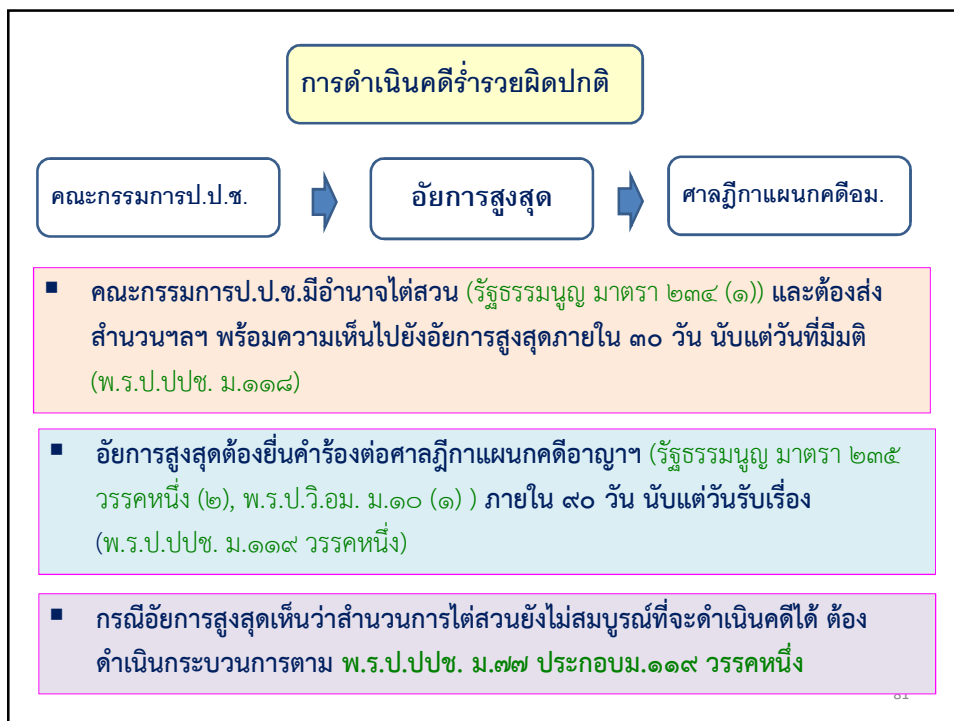
79

บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ

ในคดีร่ำรวยผิดปกติ

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
 - (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
 - (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
 - (๔) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
 - (๕) ทัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน
- รัฐธรรมนูญ ม.๒๓๔ ว.หนึ่ง (๑),
๒๓๕ ว.หนึ่ง (๒)
พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญา
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ม.๑๐ (๑) (๓)
พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตฯ มาตรา ๑๑๙,
๑๒๐ ว.ท้าย

80

ผลของคำสั่ง
ร่ำรวยผิดปกติ

→

- ริบทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้มาจากการกระทำ ความผิด รวมทั้งบรรดาทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน
(รัฐธรรมนูญ ม.๒๓๕ วรรคหก, พ.ร.ป.ปปช. ม.๑๒๐ วรรคสอง)
- พ้นจากตำแหน่ง
- เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดไปและ ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ
- อาจถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเวลาไม่เกิน สิบปีหรือไม่ก็ได้
(รัฐธรรมนูญ ม. ๒๓๕ วรรคสาม และวรรคดี)

83

ผลของคำสั่ง
ไม่ร่ำรวยผิดปกติ

→

- กลับเข้าปฏิบัติหน้าที่
- ได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใด เสมือนหนึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตลอด ระยะเวลาที่หยุดปฏิบัติหน้าที่
- หากพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่จะมี คำพิพากษา ให้จ่ายเงินเดือน ฯลฯ จนถึงวันก่อนวันที่พ้นจากตำแหน่ง
(พ.ร.ป.ปปช. ม.๑๒๑, ๘๖)

84

การดำเนินกระบวนการพิจารณา

- การเลือกองค์คณะ
- การพิจารณาคำร้อง
- วันนัดพิจารณาครั้งแรก (จำเลยไม่ต้องมาศาล)
- การตรวจพยานหลักฐาน
- การไต่สวนพยานหลักฐาน
- การพิพากษาคดี
- การอุทธรณ์

คดีร่ำรวยผิดปกติมีกระบวนการพิจารณาคดีทำนองเดียวกับการพิจารณาคดีอาญา
(พ.ร.ป.วิ.อม.ฯ ม.๔๕)

คดีร่ำรวยผิดปกติที่สำคัญที่ศาลตัดสินแล้ว

อม.๑/๒๕๕๖ รมว.สาธารณสุขและภริยา ๒๓๓,๘๘๐,๐๐๐ บาท

อม.๑/๒๕๕๓ นายกรัฐมนตรี ๔๖,๓๗๓,๖๘๗,๔๕๔.๗๐ บาท

อม.๓๐/๒๕๕๗ ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ๖๘,๑๐๔,๐๐๐ บาท

อม.๑๒๘/๒๕๕๙ รมว.ศึกษาธิการ ๑๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

อม.๔๔/๒๕๖๐ ที่ปรึกษานายก อบจ.และอดีต ส.ส. ๑๖๘,๔๕๓,๒๔๕.๗๐ บาท

อม.๙๗/๒๕๖๑ รองนายก อบจ. ๙,๒๗๕,๗๔๖.๕๐ บาท

อม.๑๒๒/๒๕๖๒ อดีตเลขาธิการมว.พาณิชย์ ๘๙๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท

อม.๒๓๘/๒๕๖๒ อดีต ส.ส.บัญชีรายชื่อ ๔๒,๘๑๖,๒๒๖.๖๔ บาท

อม.๒๖๘/๒๕๖๒ อดีตรมช.หลายกระทรวงและอดีตที่ปรึกษารมต. ยกคำร้อง

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑/๒๕๖๕ เป็นกรณีอัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลแพ่ง ขอให้มีการสั่งให้ทรัพย์สินของผู้คัดค้านทั้งสองตกเป็นของแผ่นดินเพราะเหตุร้ายวร้าย ผิดปกติ ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ต่อมา ศาลแพ่งมีคำสั่งให้ทรัพย์สินรวม ๔๙ รายการ มูลค่า ๓๔๑,๗๙๗,๘๑๑.๕๘ บาท ตก เป็นของแผ่นดิน ผู้คัดค้านทั้งสองอุทธรณ์

ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ ผู้คัดค้านทั้งสองยื่นคำโต้แย้งว่า **พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๑ วรรคสอง** ที่กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาที่มีภาระการพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวมิได้ เกิดจากการร้ายวร้ายผิดปกติ ทั้งที่ผู้กล่าวหาซึ่งเป็นรัฐมีอำนาจตรวจสอบและเข้าถึง พยานหลักฐานต่างๆได้มากกว่าผู้ถูกกล่าวหา บทบัญญัติดังกล่าวทำให้เกิดความไม่ เท่าเทียมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติ และละเมิดสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง ไว้ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ ประกอบมาตรา ๔ และมาตรา ๕

87

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- คดีร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน พนักงานอัยการยังคงมี ภาระหน้าที่ในการนำสืบให้เห็นเหตุอันควรสงสัยก่อนว่า ทรัพย์สินนั้นมีความเชื่อมโยง กับการกระทำความผิดอย่างไร

- หลังจากนั้นเจ้าของทรัพย์สินมีภาระการพิสูจน์ให้เห็นว่า ทรัพย์สินนั้นมิได้ เกิดจากการร้ายวร้ายผิดปกติตามมาตรา ๘๑ วรรคสอง อันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูก กล่าวหาได้พิสูจน์สิทธิของตนต่อศาลได้อย่างเต็มที่ เพราะการได้มาซึ่งทรัพย์สินเป็น ข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้เห็นของเจ้าของทรัพย์สินแต่เพียงฝ่ายเดียว

- การรับฟังพยานหลักฐานของศาลยังคงใช้หลักการชั่งน้ำหนักตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๑ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๗

88

คำวินิจฉัยศาลรธน.ที่ ๑๐/๒๕๖๗ เป็นกรณีศาลปกครองกลางส่งข้อโต้แย้งของผู้ฟ้องคดีไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม** ที่บัญญัติว่า “ในกรณีตามวรรคหนึ่ง (คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร่ำรวยผิดปกติ) ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยข้อเท็จจริงโดยสรุป ไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนของผู้ถูกกล่าวหาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่วินิจฉัยเพื่อส่งลงโทษไล่ออกภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดยให้ถือว่ากระทำการทุจริตต่อหน้าที่” ขัดต่อหลักนิติธรรม เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการถูกวินิจฉัยว่าร่ำรวยผิดปกติเป็นคดีในทางแพ่ง ไม่อาจตีความว่าเป็นมูลความผิดทางอาญารัฐธรรมนูญต่อหน้าที่ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙**

89

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า

- **มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม** เป็นมาตรการทางกฎหมายที่เป็นธรรมในการรักษาตุลาการระหว่างการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่มีความร้ายแรง เมื่อชั่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายกับผลกระทบจากการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลแล้ว เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง**

- **มาตรา ๑๒๒ วรรคสาม** มีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษทางวินัยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติเท่านั้น ไม่ใช่บทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องถูกลงโทษทางอาญา จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง**

(มีต่อ)

90